

DRUŠTVO ZA ZN ZA SLOVENIJO

NOVIČNIK

Nagovor predsednika društva

Drage članice in člani Društva za Združene narode za Slovenijo,

za nami je leto 2020, ki se ga bomo vsi dolgo spominjali. Zaznamovala ga je pandemija Covida-19, ki je zahtevala številne človeške žrtve, ki je omejila gospodarske in druge dejavnosti ter posledično prikrajšala mnoge za možnost dostojnega zaslužka in ki je vsakemu posamezniku do določene mere omejila njegove vsakdanje človekove pravice. Iz vsakodnevnih novic so praktično izginile teme kot so oboroženi spopadi, lakota, celo okoljska degradacija ipd. Da se je večina držav – ene bolj in druge manj – pričela obnašati precej egoistično za zaščito lastnega prebivalstva in je pozabila na solidarnost, je lahko razumljivo. Manj razumljivo je, da je ena od držav, gonilna sila nastanka Združenih narodov (ZN), odtegnila svojo podporo Svetovni zdravstveni organizaciji. V tolažbo nam je lahko, da ostale države niso sledile temu zgledu in da so nekatere med njimi povečale svoj prispevek zato, da bi ublažile posledice takšnega ravnanja. Pandemija se ne more premagati samo v eni državi, niti zgolj v eni regiji. Dokler virus ne bo iztrebljen v vseh državah se bo vračal v druge države in boj z njim ne bo nikoli dobljen. To funkcijo, izkoreninjenje nevarnih in nalezljivih bolezni ima med drugim v svojih aktivnostih Svetovna zdravstvena organizacija, specializirana agencija ZN. Pandemija pa bo imela za posledico tudi porast lakote v svetovnem merilu in temu ustrezen porast smrtnosti, predvsem otrok. Prav je, da je v minulem letu Nobelovo nagrado za mir prejela Organizacija za prehrano in kmetijstvo, specializirana agencija ZN, ki se nenehno trudi in ima uspehe pri ublažitvi te tragedije in človeške sramote. Če k temu prištejemo še zaščito okolja, človekove pravice in druge aktivnosti, ne more biti dvoma o pomembnosti multilateralizma v svetu, predvsem pomembnosti in koristnosti ZN.

Verjamem, da bo pandemija poleg večjega zavedanja o pomenu multilateralizma, ponovno potrdila tudi vrednost solidarnosti in humanizma, ki sta temelj človeške civilizacije. V tem smislu nas novo, leto 2021, lahko in mora navdajati z optimizmom. Vsakdo od nas pa lahko pripomore k zavedanju o ideji in poslanstvu ZN, ki nas vodita v svet boljšega, pravičnejšega ter humanejšega jutri.

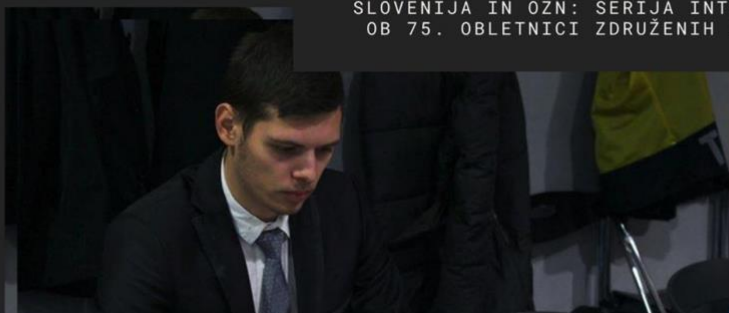
Prof. dr. Bojko Bučar

Predsednik Društva za Združene narode za Slovenijo

DARJA BAVDAŽ KURET

SLOVENIJA IN OZN: SERIJA INTERVJUJEV
OB 75. OBLETNICI ZDRUŽENIH NARODOV

Pogovori Slovenija in OZN

V petek, 18. decembra 2020, smo v sklopu serije intervjujev Slovenija in OZN, organiziranih ob 75. obletnici ustanovitve OZN gostili veleposlanico Darjo Bavdaž Kuret, stalno predstavnico Republike Slovenije pri OZN v New Yorku. Pogovor je tekel o Združenih narodih v sodobnem svetu, pri čemer je veleposlanica izpostavila predvsem uspešnost pri ohranjanju svetovnega mira in delu specializiranih agencij za dobrobit človeštva. Čeprav so zadnje čase Združeni narodi in multilateralizem deležni številnih kritik, je veleposlanica poudarila, da alternative za to ni. Hkrati pa se moramo zavedati, da je OZN nujno potrebna reforme, saj samo tako lahko postane bolj učinkovita in odzivna ter si tako povrne ugled in moč v mednarodni skupnosti. V povezavi s tem je veleposlanica Bavdaž Kuret opozorila tudi na pomembnost vključevanja mladih v odločevalske procese OZN. Razprava je tekla tudi o problematiki pridobivanja konsenza v generalni skupščini in varnostnem svetu, nato pa je veleposlanica izpostavila vlogo Slovenije v Združenih narodih. Članstvo Slovenije v OZN nam po eni strani omogoča aktivno sodelovanje in mesto pri sprejemanju odločitev o najpomembnejših globalnih vprašanjih, po drugi pa pripomore k večji prepoznavnosti Slovenije v svetu. Dober primer tega je zagotovo Unescov regionalni raziskovalni center za umetno inteligenco. Poudarila je, da na Slovenijo ne smemo gledati kot na majhno državo, saj je od velikosti pomembnejša zmožnost izkoristiti danosti, ki jih imamo. Tako je Slovenija na mednarodnem parketu močna zagovornica trajnostnega razvoja, biodiverzitete, okoljskih tematik, človekovih pravic in vladavine prava.

Celoten pogovor si lahko ogledate na sledeči [povezavi](#).

Svetovni Dan Človekovih Pravic

V čast sprejetju in razglasitvi Splošne deklaracije človekovih pravic 10. decembra v Generalni skupščini Združenih narodov, je bil ta dan izbran kot svetovni dan človekovih pravic. 10. decembra se spominjamo na motivacijo vseh sodelujočih, pri ustvarjanju tega vitalnega svetovnega dokumenta. Na ta datum, pred 72. leti je bil razvit glavni okvir človekovih pravic, ki vključuje 30 členov. Ti določajo širok spekter temeljnih pravic in svoboščin, do katerih smo upravičeni vsi, od pravice do življenja, pravice do izobraževanja, pravice do dela, do svobode mnenja in izražanja in še veliko več. Čeprav deklaracija ni zavezujoč dokument, je navdihnila številne instrumente za nadzor nad upoštevanjem človekovih pravic, ki so rezultat mednarodnega standarda. Ta ima kljub napredku pri univerzalnosti še veliko izzivov in problematičnih točk.

Vsako leto je za dan človekovih pravic izbrana druga tema. Letošnje sporočilo ob dnevu človekovih pravic je bilo zaradi okoliščin še posebej močno in pomembno. Glavna tema je bila povezana s pandemijo COVID-19 in se je osredotočala na zagotavljanje človekovih pravic, ki so ključne za okrevanje sveta. Zamisel sporočila je bila, da si bomo ob spoštovanju človekovih pravic prizadevali za učinkovitejše in bolj vključujoče rešitve za sedanje nenavadne izredne razmere in prihodnje izzive povezane z njimi.

Vsak dan bi se morali spomniti svojih človekovih pravic, 10. decembra pa bi morali še posebej pomisliti nanje. Ta poseben dan je treba sprejeti s hvaležnostjo in spoštovanjem obstoječega obsega pravic, ki jih uživamo v vsakdanjem življenju. Takšne trenutke bi morali ceniti bolj pogosto, kajti človekove pravice so ključnega pomena v našem življenju.

75 let Organizacije Združenih narodov

Organizacija Združenih narodov (OZN) praznuje letos svojo 75. obletnico kot krovna mednarodna organizacija, ustanovljena na pogorišču druge svetovne vojne in spodletelega poslanstva nekdanjega Društva narodov, z namenom, da združi vse države in narode. Tako je pred 75 leti, točneje 26. junija 1945 v San Franciscu Ustanovno Listino OZN podpisalo 50, ki so sestavljale Generalno skupščino. V veljavo pa je stopila 24. oktobra 1945. Listina OZN je že v svoji preambuli poudarila, da so narodi OZN odločeni rešiti prihodnje generacije pred grozotami vojne, ki je človeštvu dvakrat tekom njihovega življenja povzročila nepopisno trpljenje.

Čeprav Organizaciji očitajo, da je preveč birokratska, počasna in draga, pa ne smemo pozabiti, da se skozi njo kaže odraz večine njenih članic. Ravno zaradi tega OZN pogosto kažejo nekonsistentnosti zaradi rivalstva in napetosti njenih članic in je tako še vedno zelo politizirano mesto, kjer velikokrat humanitarizem trči z nacionalnimi interesi. OZN tako slavi svojo obletnico kot organizacija brez alternative, ko gre za ohranjanje mednarodnih norm z osrednjim poslanstvom v boju za mir, človekove pravice, enakost in dostojanstvo vseh narodov in držav na svetu. Kljub vsem svojim slabostim OZN ostaja edina medvladna organizacija, ki združuje vseh 193 mednarodno priznanih držav članic. Slovenija se ji je priključila maja 1992.

OZN še vedno ostaja ključni spodbujevalec norm in idej, ki so katalizatorji za globalne politike in predstavljajo osrednjo točko delovanja držav za usmerjanje pozornosti na globalne ali regionalne probleme. Kljub občasnim neučinkovitosti na terenu, pa mirovne operacije OZN ostajajo eno najuspešnejših orodij za boj proti konfliktom in za podporo miru v človeški zgodovini. Drugi številni programi in skladi OZN nadaljujejo z zagotavljanjem osnovnih storitev in virov v nekaterih najbolj nedostopnih in nevarnih regijah na svetu. Nobena druga organizacija se ne more primerjati z njenimi logističnimi sposobnostmi, ko gre za svetovni program za hrano ali zagotavljanje osnovne zdravstvene oskrbe in izkoreninjenje bolezni, kot so črne koze ali malarija. Samo OZN lahko določi ukrepe, ki vplivajo na prihodnost človeštva in za katere nobena država ne želi prevzeti odgovornosti, kot je denimo Agenda 2030 ali Pariški sporazum o podnebnih spremembah. Svojo moč OZN črpa v mehki moči, saj se odposlanci in misije OZN napotijo tudi tja, kjer vodilne države sveta nočejo sodelovati ali niso dobrodošle. OZN zagotavlja večino mirovniških sil po vsem svetu, katerih glavni mandat je zaščita civilistov ohranja OZN ključen položaj. Tudi pandemija COVID-19 nas znova in znova opominja, da je planet na katerem živimo samo eden in da brez sodelovanja, razumevanja in solidarnosti ne moremo nič.

Stopi na mojo pot: delavnica na temo migracij

9. septembra 2020 je na Društvu TOTI DCA Maribor potekala delavnica z naslovom Stopi na mojo pot, katere se je udeležilo tudi Društvo za ZN za Slovenijo. Delavnica je potekala v okviru kampanje Teden vseživljenjskega učenja, ki deluje že vse od leta 1996. Namen kampanje je opozarjati na pomembnost učenja in prisotnost le-tega povsod in v vsaki situaciji, v kateri se posameznik znajde.

Tema delavnice so bile migracije in z uvedbo osnovnih pojmov migracije se je lahko delavnica pričela. Ker je teorija vedno bolj abstraktna in oddaljena od prakse so udeleženci delavnice stopili v čevlje migrantov. Občutili so, kako se njihov položaj razlikuje od položaja migrantov, ko pride do iskanja ali možnosti zaposlitve, ter izobraževanja. Naslednji del delavnice pa je bil posvečen odsekom filma ter knjigi z naslovom Tek za zmajem. Zgodba govori o življenju v Afganistanu kot migrant. Zaključek delavnice je bil namenjen evalvaciji delavnice in refleksijam o večkulturnosti, o čemer se je tudi razvila razprava. Ob koncu delavnice je Društvo za ZN za Slovenijo predalo predsedniku društva TOTI DCA Maribor knjigo, ki so jo obravnavali na delavnici. Glede na to, da so bili udeleženci delavnice uporabniki Dnevnega centra aktivnosti za starejše, so poleg znanja pridobili tudi možnost druženja in socialnih stikov, ki so v teh časih še kako omejeni.

Svetovni dan prostovoljcev

“Alone we can do so little; together we can do so much” – Helen Keller

Verjetno si se že vsaj enkrat znašel/znašla v vlogi prostovoljca/prostovoljke in veš, kakšen je občutek, ko so počutiš koristnega, ker pomagaš nekemu, ki tvojo pomoč resnično potrebuje. 5. December je datum, ko posebej pomislimo na dovzetnost vseh ljudi, ki so v različnih okoliščinah pripravljene pomagati drugim. Datum je izbrala Generalna skupščina OZN leta 1985. Danes med pandemijo in novonastalo krizo je prostovoljstvo pridobilo še večji pomen in postaja vse bolj ključno za družbo. Letošnja kampanja je oblikovana prav v tej tipični luči, in sicer se usmerja na težave in potrebe prostovoljcev med pandemijo. Poudarek je tudi na tem, da morajo med krizo biti varni in preskrbljeni za fizične in psihične potrebe. Milijon prostovoljcev po vsem svetu se je v zadnjem letu soočil s številnimi svojevrstvenimi izzivi. Cilj je bil dotakniti se vseh prebivalcev sveta s sporočilom »Together We Can Through Volunteering«.

Vsakdo bi moral vsaj enkrat v življenju doživeti vlogo prostovoljca. Ne gre le za pomoč, temveč tudi za učenje o sebi in o svojih vrstnikih. Ponuja edinstveno priložnost za razvoj novih veščin ali nadgradnjo obstoječih izkušenj in znanja. S prostovoljstvom pomagajte drugim in sebi. Ko združimo moči smo zmožni česar koli.

Náša organizacija se zahvaljuje vsem prostovoljcem, ki so nam pomagali v zadnjem letu. Upamo, da bo tako tudi naslednje leto, da bomo dosegli svoje cilje in ustvarili boljšo prihodnost za vse nas. Želimo dodati, da vaše delo ni ostalo neopaženo in nikoli ne bo. Še tako malo delo lahko naredi veliko spremembo. Naj vas vodi letošnje sporočilo kampanje »Together We Can Through Volunteering«.

Peta obletnica načrta za trajnostno prihodnost

Leta 2015 je Organizacija Združenih Narodov zastavila ambiciozen petnajstletni načrt za reševanje nekaterih najbolj perečih vprašanj, s katerimi se sooča svet. 25. septembra 2015 je sedemnajst ciljev za trajnostno prihodnost soglasno podprlo 193 držav članic Združenih narodov. Letošnje leto 2020 je zaradi številnih razlogov za mednarodno skupnost pomembno in odločilno, eden izmed njih je, da smo obeležili peto obletnico sedemnajstih ciljev trajnostnega razvoja. Cilji predstavljajo globalni okvir, namenjen vključujoči, pravični in trajnostni družbi. Vodijo jih pomembna načela: nikogar ne puščajo za seboj, vključujejo vse dele družbe, podjetja, civilno družbo in državljane. V skladu z njimi moramo vsi, vlade, podjetja, civilna družba in splošna javnost sodelovati pri gradnji za boljšo skupno prihodnosti. Obravnavajo vse od odprave skrajne revščine, boja proti neenakosti in nepravilnosti, nenazadnje tudi boja proti podnebnim spremembam ter do vseh ostalih enako pomembnih težav. Čas za doseg izredno ambicioznih naštetih načel in ciljev je bil zastavljen do leta 2030.

Danes imamo dva nova skupna sovražnika, nepredvidljivo zdravstveno krizo pandemije Covid-19 in posledično gospodarsko krizo. Obe krizi zaustavljata napredek in grozita izpolnitvi ciljev. Že pred vsemi dogajanja povezanimi z pandemijo, so Združeni narodi prepoznali, da je realizacija do leta 2030 problematična. To dejstvo napeljuje na to, da je cilje na splošno izredno težko uresničiti v današnji družbi. S trenutno krizo pa se bo njihova realizacija še bolj oddaljuje. Če bomo tako nadaljevali ne bo možno izpolniti obljube, s katero so se strinjale skoraj vse države, tako razvite države tako kot države v razvoju. Postaja torej vse bolj jasno, da moramo okrepiti orodja za doseg ciljev. Vsi pa upamo, da se bomo v naslednjih petih letih približali vsem sedemnajstim ciljem ter da se bo deseta obletnica načrta za trajnostno prihodnost zaključila na bolj optimistični noti kot letošnja.

Mednarodni dan spomina na žrtve genocida in preprečevanje genocida

Na pobudo Armenije je leta 2015 Generalna skupščina Združenih narodov razglasila 9. december kot mednarodni dan spomina na žrtve genocida in preprečevanje genocida, ki se vsako leto obeležuje z namenom ozaveščanja mednarodne javnosti o Konvenciji o preprečevanju in kaznovanju zločina genocida iz leta 1948 in o njeni nalogi za preprečevanje zločina genocida.

9. decembra 2020 se je tako sočasno obeležila 5. obletnica mednarodnega dneva spomina na žrtve genocida in 72. obletnica Konvencije o genocidu. Slednja predstavlja zavezanost mednarodne skupnosti, da nikoli več ne dopusti ponovitev tega zločina in zagotavlja prvo mednarodnopravno definicijo genocida, splošno sprejeto na nacionalni in mednarodni ravni, saj je bila do julija 2019 ratificirana s strani 152 držav.

2. člen Konvencije o genocidu definira genocid kot namensko dejanje za popolno ali delno uničenje neke narodne, etnične, rasne ali verske skupnosti, pri čemer se kot dejanja genocida navajajo pobijanje pripadnikov neke skupine, povzročanje hudih telesnih ali duševnih poškodb članom te skupine, naklepno izpostavljanje takšne skupine življenjskim razmeram, ki vodijo k njenem popolnem ali delnem fizičnem uničenju, uvajanje ukrepov, ki namensko preprečujejo rojstva pri pripadnikih te skupine in prisilno preseljevanje otrok iz ene v drugo skupino. Poleg samega dejanja genocida se kot kazniva dejanja štejejo tudi: združevanje za izvedbo genocida, neposredno in javno spodbujanje k genocidu, poskus storitve genocida in udeležba v genocidu. Bistveni pogoj za obstoj genocida je posebni, genocidni namen storilca. Storilec genocida je lahko vsakdo, kaznivo dejanje pa je mogoče izvršiti tako v vojni kot v miru, pri čemer je primarna odgovornost za preprečevanje zločina genocida na državah samih.

Da bi preprečili genocid in genocidne konflikte, je ključnega pomena razumevanje njihovih vzrokov. Genocid in z njim povezana grozodejstva se običajno pojavljajo v družbah z različnimi nacionalnimi, rasnimi, etničnimi ali verskimi skupinami, ki so ujete v ciklične identitetske konflikte. Ti konflikti pa ne nastajajo zgolj zaradi razlik v identiteti, ampak predvsem kot posledice teh razlik v smislu dostopa do moči in bogastva v družbi. S tem namenom je leta 2004 Generalni sekretar ZN imenoval posebnega svetovalca, pooblaščenega za spremljanje zaskrbljujočih situacij in sprožitev alarma, ko obstaja nevarnost genocida. Kot najpomembnejši korak k preprečevanju zločina genocida pa se šteje sprejetje doktrine znane kot odgovornost zaščititi, s čimer se je mednarodna skupnost obvezala, da se v primeru, ko država ni sposobna ali ne želi zaščititi svojega prebivalstva pred najhujšimi zločini, ta odgovornost prenese na mednarodno skupnost, ki je dolžna ukrepati.

Doktrina odgovornost zaščititi

Po tragedijah v Ruandi, Somaliji, Bosni in Hercegovini ter na Kosovu je mednarodna skupnost začela resneje razpravljati o tem, kako naj se učinkovito odzove, če se človekove pravice državljanov hudo in sistematično kršijo. Obseg storjenih grozot in posledice neustreznega odziva so poudarili pomanjkljivosti obstoječih mehanizmov kot je denimo humanitarna intervencija. Ravno zaradi tega potekajo še vedno razprave o okoliščinah v katerih je primerno, da tretje države posežejo po prisilnih in predvsem vojaških akcijah proti neki državi, da bi zaščitile prebivalstvo. Vprašanje posredovanja za zaščito človeških življenj je tako ena najbolj spornih in perečih tem v mednarodni skupnosti.

Leta 2001 je Mednarodna komisija za posredovanje in državno suverenost (ICISS) objavila poročilo, znano kot Odgovornost za zaščito (R2P). R2P je globalna politična zaveza, ki skuša zagotoviti, da mednarodni skupnosti nikoli več ne spodleti ustaviti množičnih grozodejstev in zločinov genocida, vojnih zločinov, etničnega čiščenja in zločinov proti človeštvu. Poročilo je določilo tri povezane odgovornosti v primeru množičnih grozodejstev, in sicer odgovornost za zaščito, odgovornost za odziv in odgovornost za obnovo. Ključna novost tega poročila je premik iz razprave o tem, kdaj ima mednarodna skupnost pravico do posredovanja (humanitarna intervencija) na mednarodno odgovornost za zaščito žrtev humanitarnih kriz (R2P). Poleg tega je drugo načelo poročila omejilo uporabo oborožene sile na šest kriterijev: prava oblast – torej avtorizacija varnostnega sveta ZN, pravičen razlog, pravi namen, skrajna možnost po tem, ko so druga sredstva bila izčrpana, sorazmerna uporaba sile in razumne možnosti za uspeh posredovanja.

Načelo R2P je bilo soglasno sprejeto leta 2005 na 60. zasedanju Generalne skupščine ZN v resoluciji, ki je bila nekoliko okrnjena oblika začetnega koncepta R2P. Poročilo ICISS je namreč koncept postavilo veliko širše, pri čemer prvotni koncept ni bil omejen zgolj na določena kazniva dejanja, temveč je obsegal vse oblike humanitarnih kriz. Poleg tega je prvotno poročilo odgovornost preložilo na mednarodno skupnost, ko "država ne more ali noče zaščititi svojega prebivalstva" (subjektivni kriterij), resolucije Generalne skupščine ZN pa je sprejela merilo, ko "država očitno ne uspe zaščititi svojih prebivalcev ne glede na svoje sposobnosti ali voljo" (objektivni kriterij). Resolucija govori o treh stebrih namesto o treh načelih, ki jih je omenjalo poročilo ICISS, to pa so zaščitne odgovornosti države, mednarodna pomoč in pravočasen in hkrati odločen odziv mednarodne skupnosti.

Torej R2P na novo definira suverenost na podlagi pravice posameznika do življenja. Koncept R2P tako ne vpliva na pravice do obstoja in suvereno enakost držav, vpliva pa na dojetje državne suverenosti in s tem na načelo nevmešavanja. Suverenost in načelo nevmešavanja še vedno ostajata, vendar jih je mogoče v skrajnih primerih omejiti kadar države kršijo temeljne pravice svojih državljanov. Takrat ima mednarodna skupnost pravico in dolžnost posredovanja, da bi zaščitila prebivalstvo pred kršitvami njihovih človekovih pravic.

**United
Nations**

**OFFICE ON
GENOCIDE PREVENTION AND THE
RESPONSIBILITY TO PROTECT**

Orange the world

Nasilje nad ženskami in deklicami je zelo izpostavljeno že vrsto let, vendar se še vedno ta vrsta sovražnosti množično izvaja za zaprtimi vrati, kar ima tudi močen negativni vpliv na vsako posameznico. Tudi letos je v okviru OZN potekala 16-dnevna kampanja *Orange the World*, oziroma Pobarvajmo svet oranžno. Kampanja je bila deležna globalne pozornosti obarvane v oranžno. Oranžna barva je pomembna z vidika simbolike, saj predstavlja bolj svetlo prihodnost, brez nasilja. Splošni namen kampanije je ozaveščanje proti nasilju na podlagi spola, letošnja verzija kampanje pa se je osredotočila predvsem na nasilje proti ženskam in deklicam.

Kampanja je potekala vse od 25. novembra do 10. decembra in je vključevala različne shode, javne dogodke in prireditve vsepovsod po svetu, vse v znamenju odprave nasilja nad ženskami in deklicami. Različne skupine oseb po svetu so izbrale različne načine ozaveščanja o problematiki. Mnogo žrtev tovrstneganasilja je zbralo pogum in povedalo svojo zgodbo ter s tem legitimiralo resnost nasilja. Kot znak podpore kampanji so se razne stavbe obarvale oranžno (med drugimi Evropski parlament, Evropska centralna banka, Avstralska banka Commonwealtha in Muzej EYE Film v Amsterdamu).

Predsednik Evropskega parlamenta David Sassoli je izpostavil vpliv Covid-19 krize, ko so bili ljudje prisiljeni ostati doma in se je problematika nasilja še razširila. Statistika, ki jo Evropska unija opravlja vsako leto tudi na področju nasilja nad ženskami poroča, da je okoli 50 žensk na teden preminilo zaradi nasilja v domačem okolju in da je tretjina žensk v EU po 15. letu starosti žrtev nasilja (fiizčnega ali spolnega). Podatek, da okoli 74% prebivalcev EU meni, da je nasilje nad ženskami nekaj normalnega za okolje v katerem živijo, je kritičen in kaže, da je stopnja nujnosti reševanja problematike izredno visoka. Kampanja predstavlja pomemben korak v to smer.

